

ULUSAL PAMUK KONSEYİ
PAMUK SEKTÖR RAPORU
Aralık 2015

1. Dünya Pamuk Durumu

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi (International Cotton Advisory Committee-ICAC) kaynaklarına göre 2012/13 sezonunda, önceki sezona göre 2 milyon ton azalarak 26 milyon ton'a düşen **dünya (lif) pamuk üretiminin**, izleyen iki sezonda 26 milyon ton seviyelerinde seyrettikten sonra içinde bulunduğumuz sezonda %12 daha azalarak 23.1 milyon ton'a düşmesi ve bu sezon (2015/16) için tahmin edilen 24.37 milyon ton tüketimin 1.3 milyon ton kadar gerisinde kalması öngörülmektedir (**Çizelge 1**). 2011/12 sezonunda 22.8 milyon ton ile son on yılın en düşük seviyelerine gerileyen **dünya pamuk tüketimi**, 2012/13 sezonundan başlayarak sınırlı bir artış eğilimi kazanmış ve geçen sezon itibariyle 24.24 milyon ton olmuştur; içinde bulunduğumuz sezonda da cüzi bir artışla 24.4 milyon'a çıkması öngörülmektedir. Böylece 5 yıldır aralıksız sürmekte olan "**Arz Fazlası Üretim**" dönemlerinden çıkılarak, ilk kez "**Arz Eksiği Üretim**" dönemine geçilmiş olacaktır.

Çizelge 1. Dünya (Lif) Pamuk Durumu (Milyon ton) Ton

	2012/13	2013/14	2014/15 ¹	2015/16 ²
Başlangıç stokları	15.26	18.02	20.08	21.92
Üretim	26.48	26.27	26.18	23.11
Arz	26.70	44.29	46.26	45.02
Tüketim	23.57	23.88	24.24	24.37
İhracat	10.09	8.99	7.71	7.35
Dönem Sonu Stoku	18.02	20.08	21.92	20.65
Çin hariç Dünya SKO %	55	49	54	51
Çin SKO, %	116	161	171	164
COTLOOK A INDEX (U.S.cents/pounds)	88	91	71	61-82:70

KAYNAK: ICAC, (1)Tahmin, (2)Öngörü, Ara., 2015

Pamuk fiyatlarının artma eğilimi kazanması yönündeki bu gelişmeye karşılık, **stok değerlerinin** yüksek seviyelerde olması bu eğilimin oluşmasını engelleyen bir bulgu olarak varlığını sürdürmektedir. Geçen yılın raporunda açıklanan gelişmeler sonucunda oluşan stok/kullanım oranlarında cüzi düşmeler olması ve Çin hariç SKO'nın %54'ten 51'e, Çin SKO'nın ise %171'den 164'e gerilemesi beklenmektedir. Bu durumda dünyanın en büyük

üretici ve tüketici ülkesi olan Çin'in, yine geçen yılki raporumuzda açıkladığımız "**Düşük fiyatlarla stok oluşturma ve bununla spekülasyona açık dünya piyasalarına hakim olma ve piyasaları kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme**" olarak özetlenebilecek stratejisinin ve bunun diğer üretici ve tüketici ülkeler için oluşturduğu yüksek risk ortamının geçerliliğini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Nitekim geçen sezon ortalaması 71 USA cent/lb olan Cotlook A Index pamuk fiyatları bu sezon içinde de 61-82 bandında dalgalanarak ortalama 70 cent/lb seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Girdi fiyatlarındaki artışlara bağlı olarak sürekli yükselen üretim maliyetleri nedeniyle üreticiler açısından fevkalade olumsuz olan bu durum tüketiciler açısından olumlu gözükmemektedir. Ancak Çin ve Diğer ülkeler toplamı pamuk stoklarındaki, şimdiye kadar hiç görülmemiş bu anormalliğin yarattığı bu olumlu görüntünün, Çin politikalarına bağlı olarak, beklenmedik şekilde tersine dönebileceği unutulmamalıdır.

Dünya pamuk durumu bütün yönleriyle 6-11 Aralık 2015 tarihleri arasında Hindistan'ın Bombay kentinde yapılan 74. ICAC Genel Kurul toplantısında ele alındı. İçlerinde Türkiye'nin de yer aldığı 28 üye ve 13 üye ülkeden 398 temsilcinin katıldığı bu toplantı sonunda yayınlanan Sonuç Raporunda bu anlamda şu önemli hususlar öne çıktı:

- **Dünya pamuk üretimi, beş sezondur süregelen "arz fazlalığı" dönemden sonra ilk kez bu sezon (2015/16) tüketimin gerisinde kalacak.** Buna karşın, dünya stoklarının yüksek seviyelerde kalması ve uluslararası pamuk fiyatlarının zayıflığını sürdürmesinin bekleniyor. Benzer şekilde dünya ekonomisindeki düşük büyüme oranları ve polyester başta olmak üzere sentetik elyaflarla rekabetin zorlaşması nedenlerinden ötürü pamuk talebindeki düşük oranlı artışın süreceği görüşü benimseniyor.
- **Dünya genelinde pamuk desteklerinin 2014/15 sezonunda, verilerin toplanmaya başladığı 1997/98 sezonundan bu yana en yüksek değer olan 10.4 Milyar dolar seviyesine ulaştığı tahmin ediliyor.** Bu bağlamda 2011/12 - 2014/15 arasındaki devlet müdahalelerinin sonucunda oluşan büyük stokların pamuk pazarına yön verecek temel göstergelerin, öngörülebilir bir gelecek için belirlenmesinde anahtar rol oynamayı sürdüreceği düşünülüyor.
- **Pamuk talebinin geliştirilmesi çok yönlü yaklaşımı gerektiriyor.** Komite pamuktan beklentileri geliştirmek için, Özel Sektör Danışma Paneli'nin (PSAP-Private Sector Advisory Panel) aşağıda sıralı önerilerini benimsemiş bulunmaktadır:
 - o Üye ülkeler tüketicilerin bilgilendirmeye dayalı seçim yapmalarına izin vermek, ayrıca tedarik zincirindeki şeffaflığı geliştirmek üzere tekstil ve hazır giyim ürünlerindeki elyaf içeriği etiketlerinin daha gözükür yapılmasını sağlamalıdır.
 - o Sekreterlik polyester üretimi ve talebindeki büyümenin altında yatan ekonomik faktörler üzerinde bir çalışma yapmalı ve böylece üye ülkelerin elyaflar arası rekabetin dinamiklerini daha iyi anlamaları sağlanmalıdır.
 - o Üye ülkeler pamuk sektörüne bütüncül yaklaşımlarını sürdürmelidirler. Bu bağlamda, pamuklu karşımlar ve teknik tekstiller dahil, pamuk kullanımındaki

çeşitliliği artırmaya ve sektöre değer katmak üzere değer zincirinin bütün halkalarında pamuk yan ürünlerinin kullanımını yaygınlaştırmaya yönelik teşvik tedbirleri uygulanmalıdır.

- **Uluslararası ticareti kolaylaştırmak için önlemlere ihtiyaç duyuluyor.** Komite Özel Sektör Danışma Paneli'nin (PSAP) bitki sağlığı sertifikalarının standardize edilmesi ihtiyacıyla ilgili, Sekreterliğin üye ülkelerle birlikte konunun WTO nezdindeki farkındalığın geliştirilmesine yönelik çalışması önerisini benimsemiş bulunuyor. PSAP ayrıca pamuk fümigasyon gereksinimlerinin ülkeler arasında büyük değişiklikler gösterdiğine dikkat çekmekte ve sekreterliği bu farklıkların azaltılması olanaklarını araştırması için bilgilendirmiş bulunmaktadır.
- **Dünya pamuk ticaretinde ekonomik sürdürülebilirliğin tutundurulabilmesi için tahkim tazminat icrasının geliştirilmesi zorunlu görülüyor.** Komite, sözleşmeye dayalı anlaşmazlıkların geçen yıl itibariyle azalmış olmasına karşın, tahkim tazminat icrasının geliştirilmesi ihtiyacının sürdüğü konusunda bilgilendirilmiş bulunmaktadır. Komite üyelerinin hepsi aynı zamanda, kısaca "Newyork Anlaşması" olarak adlandırılan, "1958 Yabancı Tahkim Tazminatlarının Doğrulması ve Uygulanması Kongresi" tutanağını imzalayan ülkelerdir; fakat doğrulanan tazminatların ödenmemesinden yakınılmaktadır. Pamuk ticaretini ve tüketimini olumsuz yönde etkilemekte olan bu durumun düzeltilmesi için, anılan anlaşmaya imza koyan ülkelerin yükümlülüklerini yerine getirmeleri istenmektedir.
- **ICAC Üyeleri Dünya Ticaret Örgütündeki müzakerelere dair gelişmeleri teşvik ediyor.** ICAC; DTÖ himayesindeki çok yönlü ticaret sistemine olan desteğini yeniden teyid etti. DTÖ üyeleri pamuğu "istekle, süratle ve özel olarak işleme" amacına bağlıdırlar. Aralık 2015'te Nairobi'de yapılacak olan DTÖ 10. Bakanlık Konferansı, pamuk üretim ve ticaretini bozan önlemlerin kaldırılmasında somut bir ilerleme için fırsat oluşturacaktır.
- **Pamuk üretimindeki sürdürülebilirlik göstergeleri test edilmeye başlanacak.** Kurulun Pamuk Üretimini Sosyal, Çevresel ve Ekonomik Performansı Uzman Panelinden (SEEP) aldığı raporda ICAC/FAO ortak yayını olan "Pamuk Yetiştiriciliği Sisteminde Sürdürülebilirliği Ölçme: Rehberlik Çerçevesine Yönelik"teki gösterge ve çerçeveler kapsamındaki alan testlerinin altı çizilmiştir. **Bu çerçeveler her ülkenin kendi gerçeklerine uygun şekilde uyarlanmalıdır.** Kurul aynı zamanda pamuğun ve tedarik zincirindeki diğer ara malların performansını değerlendirmek için kullanılan **Hayat Boyu Değerlendirme'ye** dayalı araçların kullanımının arttığına dikkat çekti. Bu araçların nasıl kullanıldığının ve bunların pamuk çiftçilerine ve pamuk tedarik zincirine olan potansiyel etkilerinin değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- **Pamuk üretiminin sürdürülebilirliği perakendeciler ve tüketiciler nezdindeki önemini artırıyor.** Kurulda konunun perakendeciler açısından ele alındığı bir panel gerçekleştirildi. Burada moda ve ev tekstili sektörlerinin sürdürülebilirlik için iddialı hedefleri olduğu belirtildi. Müşterileri satın aldıkları ürünlerin sürdürülebilirliği

hakkında her geçen gün daha fazla bilgi talep ediyor. Şeffaflık ve izlenebilirlik de dahil olmak üzere, sürdürülebilirliğe yönelik kaygılar zamanla piyasada daha da belirleyici bir etken olacak.

- **İnsektisit kullanımının azaltılması, hatta tümüyle elimine edilip edilemeyeceği tartışılıyor.** "İnsektisitleri pamuk üretiminden elimine etmek mümkün müdür?" Konulu teknik seminerde bazı uzmanlar bunun mümkün olabileceğini, diğer bazıları ise bunun için henüz erken olduğunu belirterek bu anlamda Bütünleşik Zararlı Organizma Denetiminin (IPM-Integrated Pest Management) önemini vurguladılar. İstatistikler pek çok ülkede IPM teknikleri sayesinde böcek ilacı kullanımı azaldığını gösteriyor. Pamuk bitkisinin gerçekleştirilenin ötesinde verim potansiyeline sahip olduğu gözlemleniyor. Verimli çeşit geliştirilmesi önemli ancak asıl hayati öneme sahip olan çeşit ve yetiştirme tekniği arasında uygun ilişki kurarak optimum verimi sağlamaktır. Gelecekte biyoteknolojik yaklaşımların rolü artmaya devam ederken, yetiştirme teknikleri önemini yitirmeyecektir. Bu bağlamda Moleküler Markör Yardımcılı yetiştirme teknikleri uyarlanıyor ve bitki gelişme fizyolojisi tarafında fotosentez esaslı genetik mühendisliği verimlerin artırılması için büyük potansiyel vaadediyor. İnsektisit kullanımı gelişen direnç nedeniyle artan ilaç gereksinimi, doğal biyolojik kontrollere olan güvenin azalması ve yeni zararlıların ortaya çıkması gibi bir çok ardışık sonuçlara yol açabiliyor. Bu anlamda ekolojik seçeneklerin kullanılmasını teşvik edecek sistemsel bir yaklaşıma ihtiyaç var. Biyolojik kontrol dahil olmak üzere kimyasal içermeyen pek çok zararlı kontrol seçeneği bulunuyor. Bunlar basit ve kullanımı kolay yöntemler, ancak beklenen yararı sağlamaları için uygulandıkları bölgenin tamamını kapsayacak şekilde kullanılmalrı gerekiyor.
- **İklim değişikliği pamuk üretimini olumsuz etkiliyor.** Birçok ülke iklim değişikliği nedeniyle her geçen sezon daha belirsiz hal alan hava koşullarının pamuk üretimi üzerinde bir dizi olumsuzluklar meydana getirdiğinden yakınmaktadır. Toprağın korunması ve organik madde içeriğinin zenginleştirilmesine yönelik önlemlerin verim artışının yanı sıra iklim değişikliğinin azalmasına ve bu değişikliklere uyulmasına katkı sağlayacağı vurgulandı. Üyeler yakında yapılacak olan Paris İklim Değişikliği Konferansında alınacak olumlu kararların iklim değişikliğinin azaltılmasında önemli rol oynayacağı belirtildi.
- **Küçük işletmelere uygun hasat mekanizasyonu için yeni araştırmalara ihtiyaç duyuluyor.**
- **Gelişmiş istatistikler daha doğru (politik) kararlar için hayati önem arz ediyor.** Pamuk istatistiklerinin derleme, değerlendirme, analiz ve yayımına dair oturum bu süreçlerin güvenilirlik ve geçerliliğine dair kapsamlı tartışmalara sahne oldu. Hükümet vd resmi kurumlarca yayımlanan istatistiklerin pamuğun genel performansına dair birincil kaynak oluşturmayı sürdüreceği belirtildi. Bu bağlamda, istatistik toplama, değerlendirme, analiz ve yayım süreçlerinin objektif/bağımsız,

apolitik, resmi, zamanlı (önceden duyurulan, uygun bir takvime bağlı), basılı/yayımlı olması gerektiği vurgulandı.

2. Türkiye Pamuk Durumu¹

Pamuk ekim alanları 2009/10 sezonundaki 420 bin ha'lık dip noktasından sonra 2010/11 sezonunda 481 ha'a çıkmış, 2011/12 sezonunda ise bir önceki sezonda yaşanan olağanüstü, yapay fiyat artışının etkisiyle bu çıkış 542 ha seviyesine ulaşmıştır. Ancak daha sonraki iki sezonda dünya pamuk fiyatlarındaki düşme eğilimli dalgalanmaların paralelinde 451-468 bin ha aralığında seyretmiştir (**Çizelge 2**).

Çizelge 2. Türkiye (Kütlü) Pamuk Durumu

	Birim	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015 /16*
Ekim Alanı	bin ha	481	542	488	451	468	458
Kütlü Üretimi	bin ton	2.150	2.580	2.320	2.250	2.349	2.050
Kütlü Verimi	kg/da	447	476	475	499	502	448
Lif Üretim	bin ton	817	955	858	878	846	779
Lif Verimi	kg/da	170	176	176	195	181	170
Çırcır Randımanı**	%	38	37	37	39	36	38

Kaynak: TUIK: http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=58

* 2015/16 Tahmini değerleri ICAC 74.Gen.Kurul Toplantısında sunulan Türkiye Ülke Raporundan alınmıştır.

** Çırcır randımanları Lif ve Kütlü Pamuk üretim değerlerinden hesaplanmıştır.

İçinde bulunduğumuz sezon itibariyle TUIK tarafından 458 bin ha alanda, 448 kg/da ortalama verimle, toplam 2.050 bin ton kütlü pamuk üretildiği tahmin edilmektedir. ICAC 74. Genel Kurul toplantısında sunulan Türkiye ülke raporunda bu üretim değerinden hareketle, çırcır randımanı için (%38) esas alınarak 2015/16 sezonu lif pamuk üretimimiz için 779 bin

¹ Pamuk istatistikleri ilgili bakanlıklardan alınan veriler TUIK tarafından işlenerek yayımlanmaktadır. Bu bağlamda pamuk alanları ve kütlü pamuk tarla verimleri Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca (GTHB) ÇKS ye kayıtlı parseller bazında yapılan saha gözlemleri ve ayrıca giderek yurt genelini kapsamına çalışılan Uzaktan Algılama Sistemince gerçekleştirilen gözlemlere dayanarak tahmin edilmekte ve bu değerlerden hareketle hesaplanarak bulunan kütlü pamuk miktarları iller itibariyle TUIK'e bildirilmekte ve bu değerler TUIK tarafından 1., 2., 3.Tahmin (Kesin) olarak Haber Bültenleri vasıtasıyla yayınlanmaktadır; 3.Tahmin (kesin) değeri daha sonra yıllık istatistiklere geçmektedir. Bu bağlamda, GTHB her yıl ülke geneli için bir Ortalama Çırcır Randımanı tahmin etmekte ve TUIK bu değerden hareketle Lif Pamuk Üretim Miktarını hesaplayarak bunu, Kütlü Pamuk Ortalama Tarla Verimi ile birlikte, yıllık üretim istatistiklerinde yayınlamaktadır. Öte yandan lif pamuk ithalat ve ihracat verileri Ekonomi Bakanlığımızca miktar ve değer olarak derlenmekte, ancak bunlar TUIK istatistiklerinde sadece değer olarak yer almaktadır. Yurt İçi Lif Pamuk Tüketimimiz Ekonomi Bakanlığımızca, bakanlık taşra teşkilatı tarafından tescilli yapılan balya sayı ve ağırlıkları itibariyle derlenerek sonuçları ilgili kurumlarla paylaşılmaktaydı. Ancak, geçen iki sezondan bu yana bu uygulamaya son verilerek tescilli yapılan balya miktarları çırcır işletmelerinin beyanlar üzerinden belirlenmeye başlanmış olup, yayınlanmamakta, dahası ilgili kurumlarla da paylaşılmamaktadır. (Eskiden olduğu gibi, tescilli edilmiş balya sayı ve ağırlıkları bilgisinin Konseyimize verilmesi için Ekonomi Bakanlığımız nezdinde, tabi olduğumuz yönetmelik uyarınca pamukla ilgili verileri derleyerek bunları bir rapor halinde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımıza sunmakla görevlendirilmiş olduğumuzu hatırlatarak yaptığımız müteaddit girişimlerden olumlu bir sonuç alınamamıştır.)

ton tahmini değeri verilmiştir. Buna göre, son 6 sezon itibariyle ülkemiz lif pamuk durumunda başlıca şu gelişmeler ortaya çıkmıştır (**Çizelge 3**):

Lif pamuk üretimi 2011/12 sezonundan bu yana, sınırlı da olsa azalma eğilimindedir. Bu azalma ekim alanlarındaki daralmadan kaynaklanmaktadır. Verimdeki artışlar alandaki daralmanın yarattığı açığı kapatmaya yetmemekte ve rekolte düşmektedir. Buna karşılık, **Lif pamuk tüketimi** üretimdeki azalmadan çok daha belirgin şekilde artma eğilimindedir; daha önceleri 1.3 milyon ton seviyelerinde seyreden yıllık tüketim, geçen sezonda 1.400 tona çıkmıştır, bu sezon 1.5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Üretim ve tüketim arasında bu ters gelişme talebin giderek artan oranlarda ithalatla karşılanmasına yol açmaktadır. 2011/12 sezonunda 518 bin tona düşen **lif pamuk ithalatı** son üç sezonda sırasıyla 804, 932 ve 810 bin ton seviyelerinde gerçekleşmiştir; bu sezon, yüksek stok varlığı tahmininden hareketle 713 bin ton olduğu tahmin edilmektedir. Buna karşılık dönem boyunca yıllık 100 bin ton dolayında lif pamuk ihracatımız bulunmaktadır.

Çizelge 3. Türkiye Lif Pamuk Durumu

	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16*
Ekim Alanı, bin ha	481	542	488	451	468	458
Lif Verimi, kg/da	170	176	176	195	181	170
Lif Üretimi, bin ton	817	955	858	878	846	779
Bşl. Stoğu, bin ton**	12	176	243	426/191***	726/490***	770/534***
İthalat, bin ton	729	518	804	932	810	713
Tüketim, bin ton	1.300	1.300	1.360	1.400	1.486	1.500
İhracat, bin ton	82	106	119	110	126	117
Suç stoğu, bin ton****	176	243	426	726	770	604
Fiyat(TL/kg)*****	5,74	3,72	3,51	4.10	3,55	4.11

Kaynak: TUIK: http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=58

* 2015/16 Tahmini değerleri ICAC 74.Genel Kurul Toplantısında sunulan Türkiye Ülke Raporundan alınmıştır.

** Başlangıç Stoğu: 2009/10 sezonunda "sıfır" değeriyle başlatılmıştır.

*** Son üç sezona ait Bşl.Stok değerlerindeki ikinci rakamlar ICAC 74.Genel Kurul Toplantısında sunulan Türkiye Ülke Raporundaki resmi değerlerdir.

****Sonuç Stoğu= (Bşl.Stoğu+Üretim+İthalat)- (İhracat+ Tüketim) olarak hesaplanmıştır.

*****Fiyat 2010-2014 dönemleri için: İzmir Tic. Borsası Ege St 1, Ekim-Aralık Ort.; 2015/16 sezonu için: İzmir ve Ş.Urfa Tic.Borsaları 1Ekim-23 Aralık Ort., 41 renk kapanış fiyatlarının ağırlıklı ortalamasıdır.)

Ülkemizde **Lif Pamuk Stoklarına** dair herhangi bir istatistik yayınlanmamaktadır. Ancak, herhangi bir yılın arz fazlasının((Üretim+İthalat-İhracat)-Tüketim) o yılın sonuç stoğuna, dolayısıyla izleyen yılın başlangıç stoğuna ekleneceği gerçeğinden hareketle, belirli bir dönem için, dönem başında başlangıç stoğunu sıfır varsayarak, muhtemel stok değerlerini

hesaplamak mümkündür. Bu anlamda, 2009/10 sezonu başlangıç stoğunu sıfır alarak yapılan hesaplamalar, geçen yılın Sektör Raporunda verilmiş ve bu şekilde hesaplanan stok değerlerinin, bir başka ifadeyle birikimli arz fazlalarının, dönem sonunda (2014/15 sezonu) 1.363 bin ton değerine ulaştığı gösterilerek, bu denli yüksek bir değer sadece stok olarak açıklanamayacağı, bunun yanı sıra arz ve/veya tüketim verilerindeki hatalardan (arz verilerinin gerçekten fazla veya tüketim değerlerinin gerçekten düşük olmasında) kaynaklandığı açıklanmış ve doğru politikaların oluşturulabilmesi için doğru istatistikler ihtiyaç olduğu gerçeğinden hareketle, ülkemiz pamuk istatistiklerinin mutlak surette doğru kılınması gerektiğine dikkat çekilmişti. Aynı hesaplama içinde bulunduğumuz sezonu anılan döneme ekleyerek sürdürüldüğünde yine benzer sonuçlarla karşılaşmaktadır (**Çizelge.3**)². Buna göre dönemin son üç yılındaki başlangıç ve sonuç stokları için 600..700 bin ton dolaylarında değerler oluşmaktadır ki, bunlar pratikte mümkün gözükmemektedir. Ülke raporundaki ilgili sezonlara ilişkin 500 bin ton seviyelerindeki stok değerlerini de yine gerçekçi bulmak çok zordur. Bu nedenle, pamuk istatistiklerinin mutlak surette gerçekçi kılınması zorunluluğunun sürdüğü anlaşılmaktadır. Bakanlığımızın TİKAS- Tarımsal İşletmeler Kayıt Sistemi kapsamında yürütmekte olduğu TARBİL projesi tamamlandığında ekiliş alanı, rekolte ve verim tahminleri çok güvenli hale gelecek ve üretim politikaları çok daha doğru verilerle belirlenip uygulanabilecektir. Bu çalışmaların en kısa sürede tamamlanacağı ve böylece pamuk politikalarının daha gerçekçi bir veri tabanına dayandırılması imkanına kavuşulacağı ümit edilmektedir. **Aksi takdirde ülkemiz pamuk sektörü için sağlıklı değerlendirmeler yapmak ve bu değerlendirmeler ışığında başarılı sonuçlar alacak politikalar belirlemek mümkün olamayacaktır.**

3. Türkiye Pamuk Üretim Maliyetleri

Konseyimiz her sezon olduğu gibi, bu sezon sonunda da pamuk bölgeleri Ziraat Odaları, Borsalar ve Üretici Birliklerinden (Çukobirlik, Tariş, vd) o sezona ilişkin (kütlü) cari pamuk üretim maliyetlerini derlemiş ve bunları bir Rapor halinde Bakanlığımıza sunmuştur (**Çizelge 4**).

Pamuk üretim maliyetleri gerek toprak ve iklim koşulları ile yetiştirme teknikleri ve diğer ekonomik faktörler arasındaki farklılıklara bağlı olarak bölgeler itibariyle değişmektedir. Bu nedenle, aynı formata bağlı olarak olarak değişik kaynaklardan derlenen maliyet verileri belirli sınırlar içinde değişiklik göstermektedir. Bu sezon Ege bölgesinden 6, Çukurova'dan 3, Diyarbakır'dan 2 ve Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'tan birer olmak üzere toplan 13 kaynaktan veri sağlanabilmiştir. Buna göre, birim alan başına maliyetin 773 ₺/da (Çukobirlik, Makinalı hasat) ile 1069,60 ₺/da (Söke Zir.Oda.Makinalı hasat) arasında değiştiği görülmüştür. Daha sonra bu veriler Bölgeler itibariyle gruplandırılarak bölge ortalamaları belirlenmiştir. Buna göre

²ICAC 74. Genel Kurulunda sunulan Türkiye Ülke Raporunda söz konusu döneme (2009/10-2014/15) ilişkin ithalat ve tüketim için, Ekonomi Bakanlığınca daha önce açıklanmış olan ve bir önceki Sektör Raporumuzda kullandığımızdan farklı verilere yer verilmiş; ayrıca daha önce hiç yayımlanmayan başlangıç stok verileri (2013/14, 2014/15 ve 2015/16 sezonları için) bildirilmiştir. Yukarıdaki Çizelge.3'te bu yeni veriler kullanılmıştır.)

en yüksek maliyetlerin 957 ₺/da ile Ege ve Şanlıurfa'da, kısmen düşük düşük maliyetlerin ise ise 853,67 ₺/da ile Çukurova/Hatay ve 905,97 ₺/ da ile Diyarbakır vd GDA bölgelerinde olduğu görülmektedir.

Dekar başına maliyetin ülke ortalaması, bölgelere toplam pamuk ekim alanlarındaki payları oranında ağırlık verilerek hesaplanmıştır. Buna göre, bu sezon **Türkiye geneli için dekar başına maliyet ortalaması 938 ₺** olmuştur. TUIK istatistiklerine göre, bu sezon **ülke geneli için dekar başına kütlü pamuk ortalama verimi 448 kg** olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, **beher kg kütlü pamuk üretim maliyetinin 2,09 ₺** olduğu sonucuna varılmaktadır. Geçen hasat döneminde (Ekim-Aralık) İzmir ve Şanlıurfa Ticaret Borsalarının 41 renk mahlıç kapanış fiyatları ortalamaları sırasıyla 4,53 ve 3,9 ₺ dir. Buna göre, geçen hasat döneminde 41 renk lif pamuğun ağırlıklı ülke ortalaması fiyatının 4,11 ₺ olduğu bulunur ki, bunun TUIK tarafından yayınlanan ülke ortalaması %38 çırçır randımanı üzerinden kütlü karşılığı 1,56 ₺/kg dir. Ancak 41 renk kalitesindeki pamuğunu ülke ort. fiyattan satan bir çiftçinin geliri olabilecek olan bu değer 2,09 ₺/kg ortalama maliyetin 54 kuruş altında olduğu dikkate alındığında, ortalamanın üzerindeki verim ve kalitede üretim yapabilen pamuk çiftçilerinin bir sonraki sezonda alacakları destek primi ile geçmiş sezon maliyetlerini zorlukla karşılayabilecekleri, belki küçük bir kazanç sağlayabilecekleri, buna karşılık ortalamanın altındaki verim ve kalitede üretim yapan çiftçilerin ise, destek primine rağmen zarar etmiş olacakları anlaşılmaktadır. Bu durumda, iki sezon önceki küçük bir artışın ardından tekrar azalma eğilimi kazanan pamuk ekilişi ve rekoltenin bu eğilimini gelecek sezonda da sürdürmesi kaçınılmazdır. Üstelik vurgulanması gerekir ki, yukarıdaki analizde esas alınan ortalama tarla verimi, GDO'lu tohumla üretim yapmakta olan, ayrıca tarla büyüklükleri ve sulama koşulları ülkemizle karşılaştırılamayacak ölçüde daha iyi olan, dünya birincisi Avustralya'nın ardından ikinci sıradadır. Ülkemiz üreticisinin bu başarısına ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımızın vermiş olduğu destekleme primine karşın ülkemiz pamuk üretiminin azalma tehdidi altında bulunması üzerinde önemle durulması gereken bir olgudur.

3. Türkiye Pamuk Sorunlarının Çözümü İçin Öneriler

Yukarıdaki değerlendirmelerden de anlaşılacağı gibi, üzere geçen on beş yıllık sürede ülkemiz pamuk üretimi yurt içi talebi karşılayacak ölçüde geliştirilemediği, hatta kimi yıllarda gerilemesinin önü alınamadığı için, Pamuk sektöründeki üretim-tüketim dengesi ciddi ölçülerde bozulmuş durumdadır. Bu durum bir yandan önemli döviz kayıplarına neden olurken, diğer yandan istihdam, katma değer ve ihracat geliri açısından ülkemiz ekonomisi için çok büyük öneme sahip olan ve hammadde olarak yaklaşık %67 oranında pamuk kullanan tekstil ve hazır giyim sanayimizi dışa bağımlı hale getirmekte ve küresel rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir.

Oysa ülkemiz yurt içi talebi karşılayacak miktarda pamuk üretimi için gerekli agro-ekolojik potansiyele fazlasıyla sahip bulunmaktadır. **Bunun için, mevcut verim değerleriyle 2002 yılındakine eşit alanda üretim yapmak yeterli olacaktır.** Bir başka deyişle, pamuk

Çizelge 4. 2015 YILI PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ			
TÜRKİYE ORT. VERİM, TUIK (kg/dekar)		448	
Bölge	KAYNAK KURUMLAR	BİRİM MALİYETLER	
		₺/dekar	₺/kg-kütlü
Ege	İzmir Ticaret Borsası (Makinalı Hasat)	902,90	2,02
Çuk	Adana Ticaret Bor. (Makinalı Hasat)	950,00	2,12
Ege	Nazilli Pamuk Araştırma İstasyonu	826,80	1,85
Ege	Söke Ticaret Borsası (Makinalı Hasat)	966,00	2,16
Ege	Söke Ziraat Odası (Makinalı Hasat)	1069,60	2,39
Dyb	D.Bakır Tar. İl Md. (Makinalı Hasat)	875,90	1,96
Dyb	Diyarbakır Tic.Bor. (Makinalı Hasat)	784,00	1,75
Dyb	K.Maraş Tic. Bor.	1058,00	2,36
Ş.Urf	Şanlıurfa Zir. Odası (Makinalı Hasat)	957,00	2,14
Çuk	Çukobirlik (Makinalı Hasat)	773,00	1,73
Çuk	Çukobirlik (Elle Hasat)	838,00	1,87
Ege	Menemen Zir.Odası	1043,28	2,33
Ege	Aydın Ticaret Borsası (Makinalı Hasat)	931,40	2,08
TÜRKİYE ORTALAMA PAMUK MALİYETİ			
		BİRİM MALİYETLER	
		₺/dekar	₺/kg-kütlü
	Ege/Antly Bölgesi Ortalama Maliyet*	956,66	2,14
	Çukurova/Hatay Bölg.Ort.Maliyet	853,67	1,91
	Ş.Urfa Ortalama Maliyet	957,00	2,14
	Diyarbakır vd GDA Bölg.Ort.Maliyet	905,97	2,02
	GENEL ORTALAMA MALİYET**	937,85	2,09
*Bölge ortalaması, ilgili bölgeki kurumlardan gelen maliyet değerlerinin ortalamasıdır.			
**Genel Ortalama Maliyet, Bölgelerin ekim alanları büyüklüğüne göre hesaplanmış ağırlıklı ortalamadır.			

üretimine tekrar eski cazibesini kazandırarak ekim alanlarımızı 250 bin hektar artırarak yılda 1,5 milyar'dan fazla dolar döviz tasarrufu sağlamak, ayrıca pamuğun ülke ekonomisine ve istihdama olan katkılarını neredeyse ikiye katlamak mümkün olacaktır. Öte yandan, TIM 2023 için 500 Milyar \$ ihracat hedefi belirlemiş olup, bunun 72 Milyar \$'nın Tekstil ve Konfeksiyon sektörlerince sağlanacağı öngörülmektedir. Bu hedef **4 Milyon ton lif pamuk ihtiyacı** doğuracak olup, bu ihtiyaç ta yine yerli üretimle karşılanabilecektir.

Bu anlamda, hükümetimizce 2010 yılında hayata geçirilen İDÜS (İhracata Dönük Üretim Stratejisi) ve bunun alt bileşeni GİTES (Girdi Tedarik Stratejisi) kapsamında bir **“Pamuk Eylem Planı”** hazırlanarak uygulamaya konulması çözüm için atılmış önemli bir adımdır. Konseyimiz bu plan kapsamında **“Pamuk destekleme mekanizmasının etkinliğini artıracak çalışmalar”** için görevlendirilmiş ve yapılan çalışma sonuçları Bakanlığımıza sunulmuştur. 2015 yılında tamamlanması öngörülen Pamuk Eylem Planı sayesinde ülkemiz pamuk üretiminde arzulanan gelişmelerin sağlanacağını ve kararlı bir sürdürülebilirliğin tesis edileceğine inanıyor ve bu inançla söz konusu çalışmaları destekliyoruz.

Ancak, bu çalışmaların halen 1,4 milyon ton seviyelerinde olan, orta vadede 2 milyon ton'a ve 2023 yılında 4 milyon ton'a çıkması öngörülen yurt içi pamuk talebinin tümüyle yerli üretimle karşılanmasında yetersiz kalacağını düşünüyor ve bunu sağlamak üzere, ülkemiz pamukçuluğunun sorunlarının aşağıda sıralı öneriler yardımıyla çözülmesi gerektiğine inanıyoruz:

1.Ülkemiz pamuk üretiminin yakın dönemde 1,5 milyon ton, orta vadede 2 milyon ton, 2023 yılı itibariyle 4 milyon ton'a çıkarılması hedef olarak belirlenmeli ve ilgili plan ve programlar bu hedefler doğrultusunda hazırlanıp uygulanmalıdır.

2.Destekleme primleri EN AZ BEŞ YILLIK DÖNEM için belirlenmeli; ayrıca 5 yıllık dönem başında ilan edilerek dönem boyunca kararlılıkla uygulanmalıdır.

Pamuk tarımı yoğun girdi (sermaye, emek, teknoloji, vd) kullanılan bir üretim dalıdır; kar marjı girdi fiyatlarına rakip ürünlerden çok daha fazla oranda bağlıdır. Bu özellik pamuğu vazgeçilmesi kolay, geri dönülmesi zor bir ürün yapmaktadır. Çiftçilerimizin pamuğa dönmelerini sağlamak, ayrıca tüccar ve sanayicilerimizin orta-uzun vadeli yatırım kararları almalarını teşvik etmek ve böylece üretiminde istikrarlı bir gelişme ortamı oluşturmak için orta vadeli bir program uygulanmalıdır.

2.Destekleme primleri ülkesel ortalama verim dikkate alınarak belirlenecek bir verimle sınırlandırılmalıdır.

Yüksek verimi teşvik amacıyla yapılan, sınırsız prim desteği suistimallerin artmasına yol açmaktadır. Prim desteğinin ülkesel verim ortalamasının %10-15 kadar fazlası bir değerle sınırlandırılması, (Örneğin, günümüz koşullarında bu sınır değer 500 kg/ da olabilir.) bundan tasarruf edilecek plasmanın dağıtılacak kaynağa eklenerek üretimin daha yüksek brim primle desteklenmesi hem suistimallerin önlenmesini sağlayacak, hem de toprak ve iklim koşullarının elverişsizliği nedeniyle görece olarak verim alabilen çiftçilerin, ki bunlar pamuktan en kolay vazgeçebilecek olanlardır, pamukta kalmasını sağlayacaktır. Belirlenecek sınır değer üzerinde verim alan çiftçilerin memnuniyeti ise, sınır değere kadar olan verimlerinin beher kg'ı için daha yüksek prim alacak olmaları ve buna ek olarak sınır değer üstündeki verimlerinden ötürü de kazançlarının olması nedenleriyle azalmayacak, tersine sürecektir.

Belirlenen sınır değerin altında üretim yapan üreticiler , ürettiği kg kadar prim alacaklardır. Böylece prim desteğinin amaçları çok daha yüksek oranlarda gerçekteşmiş olacaktır. Bu sistemde gerekli kaynağı önceki yıllar ile karşılaştırırsak verilecek örnek basitçe şöyle olacaktır;

2015 de ödenen prim = 650kg x 0,65 krş = 422.500

2016 da ödenecek prim= 500 kg x 0,85 krş = 425.000

Görüleceęi üzere birim üretici başına ödenen miktar hem artacak hem de tabana yayılacaktır. Ancak harcanan kaynak neredeyse aynı olacaktır.

3.Anılan prim miktarları her yıl en az pamuk üretim maliyetlerindeki artış ve enflasyon oranında artırılmak suretiyle destek mekanizmasının işlevi korunmalıdır.

2015-2016 üretim sezonu için prim miktarı en az 85 krş olarak belirlenmelidir.

4.Yerli pamuk kullanan sanayicilerimiz desteklenmelidir.

5. Pamuk çiftçileri ürettikleri pamuk miktarına endekslenerek üst limitli mazot ihtiyaçları oranında, bu üretime ilişkin mazot fatura tutarları üzerinden ödenecek ek primlerle desteklenmelidir.

Pamuk üretiminde en büyük maliyet unsuru mazot gideridir. Çiftçilerimizin mazot giderleri benzer iklim ve toprak koşullarına sahip küresel rakiplerinden kat ve kat fazladır. Bu nedenle çiftçilerimiz rakiplerinden çok daha fazla verim almasına rağmen uluslararası rekabette yenik düşmektedir. Bu nedenle, mevcut alan bazlı mazot desteği yerine üretim endeksli mazot desteği verilmesi hedef için daha uygun olacaktır. Bu amaçla prim dosyalarında üst limiti, ürettiği pamuk ile belirlenen mazot faturalarına göre üreticilere prim ödemesi ile birlikte kullandığı mazot üstünde bulunan ÖTV ve KDV iadesi yapılması mümkün olacaktır. Ayrıca, bu sayede olası istismarlar önlenerek ve üretilen ürün ile tüketilen mazot kayda gireceğinden vergi geliri de artacaktır.

6.Gübre, ilaç ve makine başta olmak üzere, üretim girdilerinden alınan KDV oranlarının % 1 seviyesine çekilmesi veya tümüyle kaldırılması stopaj tahakkuku ile vergisini ödeyen, ancak KDV hesabı tutmayan üreticiler için daha adaletli olacaktır.

İsabetli ve doğru politikalar ancak sağlıklı bilgiler üzerine inşa edilebilir. Bunun için öncelikle;

7. Pamuk üretim ve rekoltesi doğru ve gerçekçi belirlenmelidir.

Bu amaçla,

- a. Sezon boyunca ve ilgili sezon sonunda üretilen ve denetlenen pamuk balya kayıtları ile üretim sonuçları karşılaştırılarak ilan edilmelidir.

- b. Pamuk ekim tahminleri ÇKS ve tapu kayıtlarından alınan Parsel Tanımlarıyla birlikte, TİKAS ile entegre olarak yürütülmelidir.
- c. On üç yıldır Ege Üniversitesi ile İzmir Ticaret Borsası işbirliğinde başarıyla yürütülen “Yerel Gözlem Doğrulmalı Uzaktan Algılama Rekolte Tahminleri” ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.

8. Pamuk kalitesi iyileştirilmelidir.

Bu amaçla,

- a. Lisanslı depoculuk girişimleri yaygınlaşmaları için teşvik edilmelidir.
- b. Yerli tohum üretimine önem verilerek çeşit çokluğu önlenmelidir.
- c. Pamuk standardizasyonu ülkemiz koşulları dikkate alınarak sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmelidir.
- d. Çırçır ve prese işletmeleri günümüz ihtiyaçları doğrultusunda rehabilite edilmeli, çalışma usul ve esasları yenilenmelidir.

Pamuk çok paydaşlı bir sektördür. Zaman ve emek kaybını en aza indirmek üzere,

9. Kurumlar arası eş güdüm sağlanmalı, işbirliği geliştirilmelidir.

Bu bağlamda,

a. Ulusal Pamuk Konseyine, temsil kabiliyetini güçlendirici faaliyetler yapmasını sağlamak üzere; pamuk üretimi, tüketimi faaliyetlerinden bir ya da bir kaçından küçük kesinti veya kesintiler yapılması gibi yeni gelir kaynakları yaratılmalıdır.

b. Ulusal Pamuk Konseyi Yönetmeliği güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmelidir.

Türkiye pamuk sektörü çoğu orta ve uzun vadeli bu önerilerin gerçekleştirilmesi durumunda, sahip olduğu değerleri kullanarak 2,5 Milyar Dolar kadarı ithalat olmak üzere, yaklaşık 4,5 Milyar Dolarlık kaybı ülke ekonomisine geri kazandırabilecek güçtedir. Orta-Uzun vadede bu kazanç katlanarak artacak ve Tekstil ve bu bağlamda Hazır Giyim Sanayilerimizin küresel rekabet gücünün gelişmesiyle birlikte beklenenin de ötesinde büyüyecektir.

Saygılarımızla,

Ş.Bariş Kocagöz

Ulusal Pamuk Konseyi

Yönetim Kurulu Başkanı